

SPORTING LANGUAGE – A PROFESSIONAL ONE

Mihaela Hriban

Lecturer PhD. „Vasile Alecsandri” University of Bacău

Abstract: Romanian lexis is into a continuous development and evolution by means of words that are coming into it, bring new meanings and accomplish a new role to the linguistic enrichment of our language. We are going to reveal the way in which sporting language, that is a professional one, influences the Romanian vocabulary, through words, expressions that are specific to different sporting domains.

Keywords: sporting domains, linguistic enrichment, lexis, professional language, meanings

Limbajul sportiv este inclus în cadrul limbajelor tehnico-profesionale, care sunt de multă vreme în atenția lingviștilor. Cercetătorul Al. Graur evidențiază faptul că „de justetea terminologiei depinde înțelegerea corectă a problemelor tehnice și posibilitatea comunicării dintre specialiști”¹. Limbajul sportiv este considerat un *limbaj specializat*, iar nicidecum unul comun, și este evidentă accesibilitatea sa la o masă largă de cititori și, de asemenea, largă lui circulație, datorită numărului crescut de practicanți ai acestui sport, precum și celor care constituie publicul doritor de spectacol sportiv.

În evidențierea unor trăsături particulare, consemnăm faptul că limbajul sportiv deține expresii specifice utilizate în general sau precizăm că unele cuvinte și structuri perifrastice sunt întrebuințate în anumite domenii sportive: fotbal, rugby, volei, baschet, tenis de câmp, tenis de masă, pugilism etc. Toate acestea oferă limbajului sportiv o anumită *tehnicitate*. Precizăm că o parte a îmbinărilor stabile de cuvinte utilizate în limbajul sportiv sunt comune stilului publicistic, expresivitatea acestora se adaptează intențiilor comentatorilor sportivi în procesul relatărilor sportive, de exemplu: „a opune rezistență”, „acțiune pe cont propriu”, „fără drept de apel”, „a crea dureri de cap”, „a da câștig de cauză”, „a avea inițiativă”, „a pune în pericol”, „a pune în valoare”, „a pune la îndoială”, „a încheia conturile” ș.a.m.d. De asemenea, putem sublinia, existența unor superlative sau a unor structuri stereotipice cu tendința de a deveni clișee lexicale. În calitate de exemple, menționăm structuri lingvistice de genul: „a câștiga la limită”, „a da totul pe teren”, „a avea cuțitul la os”, „a se umple de umilință”², „victorie la limită”, „s-a comportat la înălțime”, „meci palpitant”, „lovitură capitală”, structuri cărora, treptat-treptat, li se cam pierde din expresivitate. Exegeții au arătat faptul că limbajul sportiv se apropie de stilul tehnico-științific, publicistic și, în anumite contexte lingvistice, acesta poate avea valențe ce pot fi adecvate stilului beletristic. Aceste aserțiuni sunt elocvente dacă ținem cont de faptul că sportul, în calitate de disciplină, înregistrează, actualmente, o ascensiune. Atât practicanții unui sport, cât și cei interesați de sport în general sau de o anumită ramură sportivă se încadrează în categorii

¹ Al. Graur, *Unele probleme ale vocabulelor profesionale*, în revista „Limba română”, nr. 6, 1953, p. 23.

² „Gazeta Sporturilor”, anul 96, luni, 18 martie 2019.

sociale distincte, dețin un nivel de cultură și de pregătire intelectuală diferite din punctul de vedere al abordării domeniului sportiv.

Media, emisiunile difuzate pe canalele sportive, internetul au un rol important în popularizarea diverselor întreceri sportive, campionate europene de fotbal, de handbal, competiții naționale și, respectiv, europene, de dans sportiv etc. De asemenea, o parte din scriitorii noștri prestigioși: Camil Petrescu, Dan Deșliu, Eugen Barbu, Theodor Mazilu, Fănuș Neagu etc. au susținut rubrici sportive în cadrul presei noastre, prin intermediul unor reportaje calitative în domeniul evidențiat.

Atât în media sportivă, cât și în transmisiunile sportive live, putem observa un interes crescut pentru o corectitudine a transmiterii informației. Însă ne întâmpină frecvent abateri de la normele gramaticale ale limbii literare. Aspectul mai puțin îngrijit al limbajului sportiv se explică în două feluri:

1. persoanele care folosesc limbajul sportiv aparțin diverselor categorii socioculturale;
2. un alt argument îl are efectul utilizării limbajului sportiv, fiindcă acesta trebuie să impresioneze rapid, să creeze dinamism, în funcție de gradul solicitării informației, al redactării acesteia și, respectiv, al relatării ei. Aceste aspecte impun o mare libertate de limbaj, acceptabilă și necesară în limbajul sportiv, care este util să fie viu și să servească scopului comunicării expresive.

Nu întotdeauna sunt stăpânite normele corecte ale limbii române, ceea ce duce, adeseori, la greșeli de exprimare atât orală, cât și scrisă. Astfel, am grupat o parte din greșelile de limbă identificate frecvent în limbajul sportiv, acestea apărând și în alte aspecte ale limbii române actuale, ca o consecință a aspectului lor mai puțin îngrijit. Prin urmare, vom face apel la acordul gramatical, fiindcă acesta reprezintă o modalitate importantă de evidențiere a relațiilor dintre cuvinte, un fenomen sintactic, care afectează și alte situații.

În general, acordul dintre subiect și predicat este în atenția comentatorilor sportivi, care știu că auditoriul este destul de pretențios actualmente. În ciuda acestei circumstanțe, identificăm, în mod frecvent, construcții care nu satisfac regulile acordului. Astfel, verbul-predicat este, câteodată, acordat greșit cu numele-subiect:

d.e. „Lipsa de tinerețe, de vigoare, de rezistență *au jucat un rol* mult mai mare în defecțiunea formației române decât presupusa sa lipsă de clasă la ora actuală”³.

Alteori, dezacordul subiect-predicat se datorează influenței substantivului celui mai apropiat:

d.e. *Întrecerile* primei manșe, *disputată* joi, *a oferit* dispute dârze și extrem de pasionante”⁴.

Adjectivul *disputată* și verbul *a oferit* au fost acordate cu substantivul *manșă* și nu, cu substantivul *întrecerile*, care îndeplinește pentru ambele, rolul de determinat.

Probleme speciale de acord ridică folosirea articolului posesiv genitival. Frecvent identificate sunt situațiile în care acesta nu se acordă în număr sau în gen cu regentul genitivului, pe care îl precedă, ca în exemplul:

d.e. „Ne permitem să recomandăm federației de specialitate să nu țină seama de aceste propuneri care și-au dovedit fisurile cu prilejul altor ediții *a* campionatelor”⁵.

³ „Sportul”, nr. 7164, p. 1.

⁴ „Sportul”, nr. 7162, p. 4.

⁵ „Sportul”, nr. 21, 1973, p. 4.

De asemenea, dezacordul articolului posesiv genitival se produce și în cazul construcțiilor în care atributul unui substantiv se exprimă printr-un alt substantiv, precedat de articolul posesiv, urmat de una sau de alte forme cazuale ale relativului *care*⁶. De regulă, atât forma articolului posesiv genitival, cât și aceea a relativului *care* variază în funcție de genul și de numărul substantivului cu care fiecare dintre acestea se află în relație. Când raportarea celor două elemente de relație se face greșit are loc dezacordul. Oferim, în acest sens, structurile:

d.e.1 „Timp de trei zile... în Sala Sporturilor din Pitești s-au desfășurat întrecerile finalei pe țară a Campionatului Național sătesc de trântă, ediția a V-a, *competiție* inițiată și organizată de U.T.C., la a cărei *etape* de masă au participat peste 15.000 de tineri sportivi din mediul rural”⁷.

d.e.2 „Din *echipa* F.C.Argeș, al cărui joc l-am putea caracteriza drept anchilozat...”⁸.

În primul exemplu, nu este utilizat corect în relație articolul posesiv genitival *a*, care trebuie raportat la substantivul *etape*, iar, în al doilea exemplu, pronumele relativ *căru*i este necesar să fie raportat nu la substantivul aflat după acesta, ci la acela cu care stabilește raportul sintactic, și anume: substantivul *echipa*.

Folosirea adverbilor în scrierile sportive ridică diferite probleme de acord. Eroarea constă în așa-numita „acordare” a adverbului, prin urmare, în folosirea adverbului în calitate de adjectiv⁹.

d.e. „... pentru a le lua această posibilitate coșurile au fost prinse de panouri *speciale* amenajate...”¹⁰. Structura corectă este: „panouri *special* amenajate”.

Vom face apel la două situații în care, dintr-o neatenție accentuată, este omis sau este inclus fără să fie nevoie, un pronume ce are o formă neaccentuată.

d.e. „Nunweiller îl lansează, cum îi convine lui, pe Marcu, acesta pătrunde în *stilul* caracteristic și îi pasează lui Dobrin...”¹¹. Pentru ca ideea de apartenență să fie clară, substantivul *stilul* trebuie urmat de pronume: „în stilu-i caracteristic”.

Dimpotrivă, o prezență inutilă o dovedește pronumele atașat verbului *am dori* din exemplul:

d.e.L-am dori să-l alăturăm marilor sportivi de care aminteam mai sus...”¹².

Deși este un fenomen destul de răspândit în afara limbajului sportiv, confuzia dintre prepoziții se dovedește a fi foarte frecventă în relatările sau în scrierile sportive. Astfel, din înlocuiește, deseori, pe dintre:

d.e. „Părerea ziarului parizian este împărtășită de foarte mulți din cei prezenți aici...”¹³.

d.e. „Polonezele s-au bazat pe pivoți și acțiunile acestora au fost multă vreme determinate în menținerea unui scor restrâns”¹⁴, situație în care prepoziția de este impusă de agentul verbului au fost determinate.

⁶ N. Mihăiescu, *Carte despre limba românească*, București, 1972, p. 53-55.

⁷ „Scînteia Tineretului”, nr. 7644, p. 3.

⁸ „Sportul”, nr. 7167, p. 3.

⁹ Valeria Guțu Romalo, *Corectitudine și greșeală*, București, 1971, p. 52./Valeria Guțu Romalo, *Corectitudine și greșeală* – Limba română de azi, versiune nouă, București, Editura „Humanitas Educațional”, 2002.

¹⁰ „Curs de baschet”, București, 1961, p. 28.

¹¹ „Sportul”, nr. 7165, p. 3.

¹² „Sportul”, nr. 7164, p. 1.

¹³ „Sportul”, nr. 7163, p. 1.

¹⁴ „Sportul”, nr. 7160, p. 1.

Prepoziția de apare de foarte multe ori în construcții în locul genitivului, a cărui întrebuintare ar fi făcut construcția mai corectă: „întrerupere de joc”¹⁵, „schimbare de jucători”, „în caz de recidivă”, „la nivel de reprezentativă”, „repriza de prindere” etc..

Prepoziția de ar fi putut fi înlocuită și cu alte prepoziții în cazuri asemănătoare, și anume: prepozițiile: la, pentru: **d.e.** „faze de poartă” („faze la poartă”), „confruntările de lupte libere” („confruntările pentru lupte libere”), „baloane de contraatac” (baloane pentru contraatac).

Menționăm și exemple în care unele prepoziții sunt utilizate într-o manieră complet greșită:

d.e.1 „Petrolul s-a prezentat sub Tâmpa ca o echipă solidă”¹⁶. („Petrolul s-a prezentat la Tâmpa ca o echipă solidă”).

d.e.2 „Începutul partidei aparține gazdelor care inițiază câteva acțiuni periculoase pe aripi”...¹⁷. (... din aripi...).

Schimbările de topică din interiorul propoziției au în vedere și grupurile sintactice, dar nu întotdeauna se obțin efectele stilistice, așteptate. Astfel, *ordinea firească a cuvintelor* din exemplul: „... după o triplă înverșunată dispută cu naționala Ungariei, acest atât de inaccesibil adversar al generațiilor precedente...”¹⁸, *ar fi dat mai multă claritate comunicării aspectelor lingvistice*.

Așadar, remarcarea unor aspecte de sintaxă, ce implică limbajul sportiv, ne determină să realizăm câteva observații generale asupra acestuia.

Limbajul sportiv reprezintă un aspect al stilului tehnico-științific, dar el deține mai multe puncte comune atât cu stilul publicistic, cât și cu cel al literaturii artistice. Facem aceste afirmații, deoarece constatăm o mobilitate în redarea faptelor sportive, îmbinându-se, astfel, în funcție de caracterul evenimentului, sobrietatea și concentrarea, cu limbajul personal, nereținut, uneori, chiar familiar. Posibilitatea exprimării este în strânsă legătură cu structura acestui limbaj, prin intermediul căruia este redată realitatea imediată. Limbajul sportiv este necesar să fie unul viu și să servească scopului comunicării expresive. Astfel, se face apel la diferite procedee sintactice, folosindu-se, cu predilecție, clasa morfologică a verbului. Dacă conciziunea prezentării rezultatelor sportive face ca verbul să fie foarte puțin utilizat, iar, în cazul folosirii îl întâlnim la moduri nepersonale, în schimb, îi simțim prezența în proporții accentuate, mai ales, în cazul relatărilor sportive care impun obiectivitate și dinamism. Relatarea energetică este elocventă, fiindcă evenimentele în discuție, deși terminate, sunt redade folosind modul indicativ, timpul prezent sau prezentarea aspectelor însemnate este redată de comentatorul sportiv, utilizând modul indicativ, timpul viitor. Astfel, cititorul pare a fi prins în desfășurarea evenimentului sportiv prezentat.

Se remarcă faptul că, în limbajul sportiv, circulă un număr de construcții sintactice, iar o parte dintre acestea sunt luate din limbajul media sau beletristic, dar se adaptează contextului sportiv, contribuind, astfel, la o accentuată expresivitate a expunerii.

Unele construcții sunt de formație proprie, creată din necesitățile impuse de comentariul sportiv, altele depășesc cadrul limbajului sportiv, devenind străine limbajului sportiv și căpătând, astfel, sens figurat. Fiind un limbaj de structură tehnică, limbajul sportiv dispune de modalități diverse de îmbinare a unităților lexicale.

¹⁵ „Regulamentul jocului de volei” – București, 1972, p. 102.

¹⁶ „Sportul”, nr. 7381, p. 3.

¹⁷ „Sportul”, nr. 7378, p. 3.

¹⁸ „Sport”, nr. 22, 1973, p. 9.

Am avut în vedere și o parte din abaterile de la normele corecte ale limbii române. Am consemnat toate aceste greșeli de exprimare, evidente în limbajul sportiv, tocmai pentru a face un modest apel la aplicarea consecventă a normelor limbii literare și în ceea ce privește respectarea sintaxei în comunicările sportive atât scrise, cât și orale. Se impune o selecție a construcțiilor lingvistice, reținându-se doar cele ce sunt necesare și eliminându-se cele care sunt folosite exclusiv pentru a produce impresie și care, de fapt, nu sunt expresive.

Un alt aspect deosebit de important îl constituie respectarea normelor ortografice, ortoepice și de punctuație în limbajul sportiv, deoarece, prin abaterile de la aceste norme, se poate produce confuzie atât în transmiterea mesajului din partea emițătorului, cât și în receptarea mesajului primit de receptorul implicat în comunicare. Susținem toate acestea, pentru că limbajul sportiv cunoaște o răspândire largă în rândul tuturor celor care îl îndrăgesc.

BIBLIOGRAPHY

Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM₂)*, București, Editura „Univers Enciclopedic”, 2005.

Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *Îndreptar ortografic, ortoepic și de punctuație (IOOP_v)*, București, Editura „Univers Enciclopedic”, 2001.

Graur, Al., *Unele probleme ale vocabularelor profesionale*, în revista „Limba română”, nr. 6, 1953.

Marcu, Florin, *Dicționar actualizat de neologisme (DAN)*, București, Editura Saeculum I.O., București, 2013.

Mihăiescu, N., *Carte despre limba românească*, București, 1972.

Romalo Guțu Valeria, *Corectitudine și greșeală*, București, 1971, p. 52./ Valeria Guțu Romalo, *Corectitudine și greșeală – Limba română de azi*, versiune nouă, București, Editura „Humanitas Educațional”, 2002.

IZVOARE:

„Curs de baschet”, București, 1961

„Gazeta Sporturilor”, anul 96, luni, 18 martie 2019

„Regulamentul jocului de volei” – București, 1972

„Scînteia Tineretului”, nr. 7644, p. 3

„Sportul”, nr. 7160

„Sportul”, nr. 7163

„Sportul”, nr. 7164

„Sport”, nr. 22, 1973

„Sportul”, nr. 21, 1973

„Sportul”, nr. 7162

„Sportul”, nr. 7165

„Sportul”, nr. 7378

„Sportul”, nr. 7164

„Sportul”, nr. 7381